

مار و عقرب

در

قبر و قیامت

گردآوری و ترجمه: سید مسلم تخت‌دار

مدرسہ امیریہ

جزیرہ قشم - گیاهدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مار و عقرب

در قبر و قیامت

گردآوری و ترجمه:

سید مسلم تخصصدار

مدرسه امیریه

جزیره قشم - گیاهدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

صحابی جلیل القدر، عبدالله بن مسعود رضی الله عنه در تفسیر
آیهی: ﴿زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ﴾^۱.

﴿در دوزخ عذابی بر عذاب آنان می افزایم﴾. می فرماید:

زِيدُوا عِقَابَ أَنْبَاءِهَا كَالنَّخْلِ الطَّوَالِ^۲.

(به دوزخ) عقرب‌هایی افزوده شده که نیش‌های آنان همانند
درختان نخل بلندی است.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

---

^۱ . سوره نحل، آیه ۸۸

^۲ . مسند ابو یعلیٰ ۲۶۵۹ با إسناد صحیح، حاکم در مستدرک ۳۳۵۷ بر
شرط بخاری و مسلم صحیح دانسته و ذهبی با او موافقت نموده است.

إِنَّ فِي النَّارِ لَحَيَاتٍ مِثْلِ أُعْتَاقِ الْبُخْتِ يَلْسَعْنَ أَعْدَهُمُ
الْلَّسْعَةَ فَيَجِدُ حَمَوْهَا أَرْبَعِينَ خَرِيفًا^۱

بدون شک در جهنم مارهایی وجود دارند که به اندازه‌ی
گردن‌های شتران بخاتی می‌باشند. (زمانی که) یکی از دوزخیان
را می‌گزند (به سبب) زهر آن تا چهل سال (آثار درد و رنج در
بدنش) می‌یابد.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
وَإِذَا تَوَفَّى اللَّهُ الْعَبْدَ الْكَافِرَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ مَلَكَيْنِ، وَأَرْسَلَ
إِلَيْهِ بِقِطْعَةِ الْجَادِ أَنْتَنَ مِنْ كُلِّ تَيْنٍ، وَأَخْشَنَ مِنْ كُلِّ
خَشِينٍ.

---

۱ . حاکم در مستدرک ۸۷۵۴ صحیح دانسته و ذهبی با او موافقت
نموده است.

هنگامی که الله عزوجل قصد می‌کند که بنده‌ی کافری را قبض روح نماید دو فرشته به نزدش می‌فرستد. و به سویش پارچه‌ای می‌فرستد که بدبوتر از هر بوی بد و گندیده‌ای و خشن‌تر از هر خشنی است.

فَقَالَا: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْحَبِيبَةُ، اخْرُجِي إِلَى جَهَنَّمَ وَعَذَابٍ أَلِيمٍ، وَرَبِّ عَلَيْكَ سَاحِطٍ، اخْرُجِي؛ فَسَاءَ مَا قَدَّمْتِ.

آن دو فرشته می‌گویند: ای روح خبیث! بسوی جهنم و عذابی دردناک؛ خارج شو. و بسوی پروردگاری که بر تو خشم گرفته؛ خارج شو. چه بد چیزی فرستادی.

فَتَخْرُجُ كَأَنَّهَا خِيفَةٌ وَجَدَهَا أَحَدُكُمْ بِأَنْفِهِ قَطُّ.

پس (روح او) خارج می‌شود به مانند بدبوترین و متعفن‌ترین مرداری که بویایی یکی از شما آن را یافته است.

وَعَلَىٰ أَرْجَاءِ السَّمَاءِ مَلَائِكَةٌ يَقُولُونَ: سُبْحَانَ اللَّهِ! لَقَدْ
جَاءَ الْيَوْمَ مِنَ الْأَرْضِ رِيحٌ حَيَفَةٌ وَنَسَمَةٌ خَبِيثَةٌ، فَلَا يَفْتَحُ
لَهُ بَابَ السَّمَاءِ، فَيُؤْمَرُ بِجَسَدِهِ فَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ فِي الْقَبْرِ.

و بر کرانه‌ها و نواحی آسمان، فرشته‌هایی است که می‌گویند:
سبحان الله! امروز از زمین، بوی مردار و انسان خبیثی آمده است.
پس در آسمان بر او گشوده نمی‌شود. و امر کرده می‌شود به
جسدش، پس قبر بر او تنگ کرده می‌شود.

وَيُمْلَأُ حَيَاتٍ مِثْلَ أَعْتَاقِ الْبُخْتِ تَأْكُلُ لَحْمَهُ، فَلَا
يَدَعْنَ مِنْ عِظَامِهِ شَيْئًا.

(قبر او) از مارهایی پر کرده می‌شود که به اندازه‌ی گردن
شتران بخاتی است. (مارها) گوشتش را می‌خورند و بر
استخوانش چیزی را رها نمی‌سازند.

ثُمَّ يُرْسَلُ عَلَيْهِ مَلَائِكَةٌ صُومٌ عُنِي، مَعَهُمْ فَطَاطِيسُ
 مِنْ حَدِيدٍ، لَا يُبْصِرُونَهُ فَيَرْحَمُونَهُ، وَلَا يَسْمَعُونَ صَوْتَهُ
 فَيَرْحَمُونَهُ، فَيَضْرِبُونَهُ وَيَخْطُونَهُ.

سپس فرشتگانی به نزد او فرستاده می‌شوند که کران و
 کورانند. و همراه آنان پتک‌هایی است بس بزرگ.
 (این فرشتگان) او را نمی‌بینند و صدای او را نمی‌شنوند که به او
 رحم کنند. او را سخت می‌زنند و می‌کوبند.

وَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنَ النَّارِ، يَنْظُرُ إِلَى مَقْعَدِهِ مِنَ النَّارِ
 بُكْرَةً وَعَشِيًّا، يَسْأَلُ اللَّهُ أَنْ يُدِيمَ ذَلِكَ عَلَيْهِ وَلَا يَصِلَ إِلَى
 مَا وَرَاءَهُ مِنَ النَّارِ^۱

---

۱. طبرانی در معجم کبیر ۱۴۱۷۴، هیشمی در مجمع الزوائد می‌نویسد:
 رجال آن ثقات می‌باشند.

و دری از جهنم بر او گشوده می‌شود و صبحگاه و شامگاه به جایگاهش در جهنم چشم می‌دوزد. و (با دیدن هولناکی جهنم) از الله عزوجل می‌خواهد که عذاب قبر را بر او مستدام بگرداند و به ماورای آن در جهنم نرسد.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثَلَّ لَهُ مَالُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ثُمَّ يَأْخُذُ
بِلَهْزِمَتَيْهِ - يَغْنِي بِشِدْقَيْهِ - ثُمَّ يَقُولُ أَنَا مَالُكَ أَنَا كَنْزُكَ، ثُمَّ
تَلَا: ﴿لَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ﴾ "الآيَةَ".^۱

کسی که الله عزوجل به او مالی عطا نمود اما زکات آن را پرداخت نکرد، در روز قیامت آن مال به شکل ازدهایی ظاهر

---

۱. بخاری ۱۴۰۳

می‌گردد که بر اثر زهر زیاد، سرش سفید و چرب و بالای سرش
دو نقطه‌ی سیاهی وجود دارد.

در روز قیامت (این اژدها) به دور او حلقه می‌زند سپس دو فَکِّ او
را می‌گیرد و می‌گوید: من مال تو هستم!! من گنج تو هستم!!

سپس این آیه را تا آخر تلاوت نمود:

﴿وَلَا يَحْصِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ
خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾^۱

کسانی که به آن‌چه خداوند از فضل خود به آنان عطا کرده؛
بخل می‌ورزند هرگز تصور نکنند که آن [بخل] برای آنان خوب
است بلکه برایشان بد است. بزودی آن‌چه که بدان بخل
ورزیده‌اند روز قیامت طوق گردنشان می‌شود. میراث آسمان‌ها و
زمین از آن خداست و خدا به آن‌چه می‌کنید آگاه است.

---

۱. سوره آل عمران، آیه ۱۸۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، إِذْ أَتَانِي رَجُلَانِ، فَأَخَذَا بِضَبْعِي، فَأَتَيَا بِي
 جَبَلًا وَعَرَاءً، فَقَالَا لِي: اضْعُدْ. فَقُلْتُ: إِنِّي لَا أُطِيقُ. فَقَالَا: إِنَّا
 سَنُسَهِّلُهُ لَكَ.

من در خواب بودم که دو نفر به نزد من آمدند. بگلم را گرفتند و
 مرا کنار کوه صعب العبوری آوردند. به من گفتند: بالا برو. گفتم:
 نمی توانم. گفتند: ما آن را برای شما آسان می گردانیم.

فَصَعِدْتُ حَتَّى كُنْتُ فِي سَوَاءِ الْجَبَلِ، إِذَا أَنَا بِأَصْوَاتٍ
 شَدِيدَةٍ، قُلْتُ: مَا هَذِهِ الْأَصْوَاتُ؟ قَالُوا: هَذَا هُوَ عَوَاءُ أَهْلِ
 النَّارِ.

من بالا رفتم تا اینکه به وسط کوه رسیدم. ناگهان صداهاى
 گوش خراشى را شنيدم. گفتم: اين صداها چیست؟ گفتند: اين
 صداى جیغ و دادِ دوزخيان است.

ثُمَّ انْطَلَقَ بِي، فَإِذَا بِقَوْمٍ مُعَلَّقِينَ بِعَرَاقِيهِمْ، مُشَقَّقَةً
أَشَدَّاقَهُمْ، تَسِيلُ أَشَدَّاقَهُمْ دَمًا، فَقُلْتُ: مَا هَؤُلَاءِ؟ قَالَ:
هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يُفْطِرُونَ قَبْلَ نَحْلَةٍ صَوْمِهِمْ.

سپس مرا بردند، ناگهان قومی را دیدم که بر پشتِ پاها
آویزانند در حالی که کنارِ دهانِ هایشان شکافته و شقه‌شقه شده و
از آن خون جاری می‌شود.

گفتم: اینان چه کسانی‌اند؟ گفتند: اینان کسانی‌اند که قبل از
اینکه روزه‌یشان به پایان برسد، روزه‌ی خود را می‌خورند.

ثُمَّ انْطَلَقَا بِي، فَإِذَا بِقَوْمٍ أَشَدَّ شَيْءٍ انْتِفَاحًا، وَأَنْتَنِيهِ رِيحًا،
وَأَسْوَيْهِ مَنْظَرًا، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ الزَّائِنُونَ
وَالزَّوَانِي.

سپس مرا بردند، ناگهان قومی را دیدم که از هر چیزی
بیش‌تر ورم و باد کرده‌اند؛ و از هر چیزی بیش‌تر گندیده و بدبو
شده‌اند؛ و از جهت شکل و قیافه، زشت‌ترین‌اند.

گفتم: اینان چه کسانی‌اند؟ گفتند: اینان زنان و مردان
زناکارند.

ثُمَّ أَنْطَلِقَ بِي، فَإِذَا أَنَا بِنِسَاءٍ تَنْهَشُ نَدِيَهُنَّ الْحَيَّاتُ،
فَقُلْتُ: مَا بَالُ هَؤُلَاءِ؟ فَقِيلَ: هَؤُلَاءِ اللَّوَاتِي يَمْنَعْنَ أَوْلَادَهُنَّ
الْبَائِهْنَ^۱

سپس مرا بردند، ناگهان زنانی را دیدم که مارها سینه‌هایشان
را نیش می‌زدند. گفتم: حال اینان چیست؟ گفته شد: اینان
زنانی‌اند که شیرشان را از فرزندان‌شان منع می‌کنند.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
اتَّدَرُونَ فِيمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا
وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى﴾^۲

---

۱. صحیح ابن حبان ۷۴۹۱ با إسناد صحیح، حاکم در مستدرک ۲۸۳۷

بر شرط مسلم صحیح دانسته و ذهبی با او موافقت نموده است.

۲. سوره طه، آیه ۱۲۴

آیا می‌دانید این آیه در مورد چه کسانی نازل شده؟

﴿مَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمًى﴾.

هر که از یاد من روی بگرداند بی‌گمان زندگی تنگ و سختی خواهد داشت و روز قیامت او را نابینا محسوس می‌گردانیم.

أَتَدْرُونَ مَا الْمَعِيشَةُ الضَّنْكَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ
قَالَ: عَذَابُ الْكَافِرِ فِي قَبْرِهِ.

آیا می‌دانید: زندگی تنگ و سخت چیست؟ گفتند: خدا و رسولش داناترند. فرمود: عذاب کافر در قبرش می‌باشد.

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ يُسَلِّطُ عَلَيْهِ تِسْعَةً وَتِسْعُونَ تَنِيَّةً
أَتَدْرُونَ مَا التَّنِيَّةُ سَبْعُونَ حَيَّةً لِكُلِّ حَيَّةٍ سَبْعُ رُؤُوسٍ
يَلْسَعُونَهُ وَيَخْدِشُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.^۱

---

۱. إسناد حسن. صحيح ابن حبان ۳۱۲۲

قسم به خداوندی که جانم در دست اوست، بدون شک نود و نه اژدها بر او مسلط کرده می‌شود. آیا می‌دانید که چیست؟ هفتاد مار، هر ماری هفت سر دارد. تا روز قیامت او را نیش می‌زنند و به او ضربه وارد می‌سازند.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
يُرْسَلُ عَلَى الْكَافِرِ حَيَّتان: وَاحِدَةٌ مِنْ قَبْلِ رَأْسِهِ، وَآخَرَى
مِنْ قَبْلِ رِجْلَيْهِ، تَقْرِضَانِهِ قَرْضًا، كُلَّمَا فَرَعَتَا عَادَتَا إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ^۱

(در گور،) دو مار بر کافر فرستاده می‌شود. یکی از سمت سرش و دیگری از سمت پایش. آن دو مار، او را با شدت نیش می‌زنند. هر وقت (از نیش زدن به او) فارغ شدند، بازمی‌گردند. (و این عذاب) تا روز رستاخیز (ادامه خواهد داشت).

---

۱. مسند احمد ۲۵۱۸۹، هیثمی در مجمع الزوائد ۴۲۸۴ می‌نویسد:
إسناد آن حسن است.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ بُطُونُهُمْ كَالْبُيُوتِ، فِيهَا
الْحَيَّاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بُطُونِهِمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا
جِبْرَائِيلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ أَكَلَةُ الرَّبَا.^۱

شبی که به اسراء و معراج برده شدم بر قومی گذر کردم که
شکم‌هایشان به اندازه‌ی خانه‌ها (ورم کرده) بود. در آن شکم‌ها
مارهایی بودند که از خارج دیده می‌شدند.

من گفتم: ای جبریل! اینان چه کسانی‌اند؟
جبریل گفت: اینان رباخواران هستند.

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

---

۱. ضعیف. ابن ماجه ۲۲۷۳، مسند احمد ۸۶۴۰